

NATURA 2000 - STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH

dla obszarów specjalnej ochrony (OSO),
proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (pOZW),
obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) oraz
specjalnych obszarów ochrony (SOO)

OBSZAR PLH020082
NAZWA
OBSZARU Wzgórza Niemczańskie

ZAWARTOŚĆ

- [1. IDENTYFIKACJA OBSZARU](#)
- [2. POŁOŻENIE OBSZARU](#)
- [3. INFORMACJE PRZYRODNICZE](#)
- [4. OPIS OBSZARU](#)
- [5. STATUS OCHRONY OBSZARU](#)
- [6. POWIĄZANIA OBSZARU](#)
- [7. MAPA OBSZARU](#)

1. IDENTYFIKACJA OBSZARU

1.1. Typ B	1.2. Kod obszaru PLH020082	Powrót
---------------	-------------------------------	------------------------

1.3. Nazwa obszaru

Wzgórza Niemczańskie

1.4. Data opracowania 2008-01	1.5. Data aktualizacji 2024-03
----------------------------------	-----------------------------------

1.6. Instytucja lub osoba przygotowująca wniosek:

Nazwisko/Organizacja:	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Adres:	Polska Al. Jerozolimskie 136 Warszawa 02-305
Adres e-mail:	kancelaria@gdos.gov.pl

Data zaproponowania obszaru jako OZW:	2009-10
Data zatwierdzenia obszaru jako OZW(*):	2012-01
Data objęcia obszaru ochroną SOO:	2022-01
Krajowe odniesienie prawne dla formy ochrony SOO:	rozp. MKiŚ z dn. 14 października 2021 r. w spr. soo Wzgórza Niemczańskie (PLH020082)

2. POŁOŻENIE OBSZARU

[Powrót](#)

2.1. Położenie centralnego punktu [wartości dziesiętne stopni]:

Długość geograficzna
16.7461

Szerokość geograficzna
50.7627

2.2. Powierzchnia [ha]:

3237.16

2.3. Obszar morski [%]

0.0

2.5. Kod i nazwa regionu administracyjnego

Kod poziomu NUTS 2

Nazwa regionu

PL51	Dolnośląskie
------	--------------

2.6. Region biogeograficzny

Kontynentalny (100.0
%)

3. INFORMACJE PRZYRODNICZE

[Powrót](#)

3.1. Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk:

Typy siedlisk wymienione w załączniku I						Ocena obszaru			
Kod	PF	NP	Pokrycie [ha]	Jaskinie [liczba]	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Reprezentatywność	Powierzchnia względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
6210			0.65		M	A	C	A	B
6410			1.94		M	B	C	A	C
6510			82.55		M	A	C	B	B
8220			0.65		M	A	C	B	B
9110			13.27		M	B	C	B	C
9130			8.09		M	B	C	B	C
9170			618.31		M	A	C	A	A
9190			659.09		M	A	C	A	A
91E0			38.85		M	A	C	A	B

- PF: dla typów siedlisk, do których mogą odnosić się zarówno formy priorytetowe, jak i niepriorytetowe (6210, 7130, 9430) należy wpisać „x” w kolumnie PF celem wskazania formy priorytetowej.
- NP: jeśli dany typ siedliska nie istnieje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Pokrycie: można wpisywać z dokładnością do wartości dziesiętnych.
- Jaskinie: w przypadku siedlisk typu 8310 i 8330 (jaskinie) należy podać liczbę jaskiń, jeśli nie są dostępne szacunkowe dane na temat powierzchni.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe).

3.2. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EEG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków

Gatunki					Populacja na obszarze						Ocena obszaru			
Grupa	Kod	Nazwa naukowa	S	NP	Typ	Wielkość		Jednostka	Kategoria	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Min	Maks		C R V P		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
M	1308	Barbastella barbastellus			w	50	50	i		M	C	A	C	B
M	1308	Barbastella barbastellus			r					M	C	C	C	C
M	1355	Lutra lutra			p				R	M	D			
I	1060	Lycaena dispar			p					M	C	A	C	C
F	1145	Misgurnus fossilis			p				V	M	C	A	C	C
M	1323	Myotis bechsteinii			r	10	20	i		M	C	A	C	B
M	1324	Myotis myotis			w	50	50	i		M	C	A	C	C
M	1324	Myotis myotis			r					M	C	C	C	C
I	1037	Ophiogomphus cecilia			p					M	D			
I	6179	Phengaris nausithous			p					M	D			

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- S: jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Typ: p = osiadłe, r = wydające potomstwo, c = przelotne, w = zimujące (w przypadku roślin i gatunków niemigrujących należy użyć terminu „osiadłe”).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne - wypełnić, jeżeli brak jest danych (DD), lub jako uzupełnienie informacji o wielkości populacji.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe); DD = brak danych (kategorię tę należy stosować wyłącznie, jeśli nie da się dokonać nawet zgrubnej oceny wielkości populacji - w takiej sytuacji można pozostawić puste pole dotyczące wielkości populacji, jednak pole „Kategorie liczebności” musi być wypełnione).

4. OPIS OBSZARU

4.1. Ogólna charakterystyka obszaru

[Powrót](#)

Klasa siedliska przyrodniczego	Pokrycie [%]
N23	0.05
N10	0.7
N16	38.46
N19	25.25

N17	12.28
N12	23.25
Ogółem pokrycia siedliska przyrodniczego	100

Dodatkowa charakterystyka obszaru:

Obszar ostoi Natura 2000 obejmuje pasma sąsiadujących wzniesień wyznaczające zachodni kraniec rozległego mezoregionu Wzgórz Niemczańsko-Strzelińskich. Są to (od zachodu) Wzgórze Krzyżowe, Gilowskie, Gumińskie i Dębowe, mające rangę mikroregionów w podziale fizycznogeograficznym. Pasma te mają kształt niewysokich (maks. 418 m n.p.m.), zalesionych grzbietów usytuowanych południkowo, wyraźnie wyodrębnionych krajobrazowo i wzajemnie pooddzielanych obniżeniami dolinowymi, zajętymi przez miejscowości i użytki rolne. Wzgórze te stanowią część tzw. bloku przedsudeckiego o bardzo złożonej budowie geologicznej, występują tu sjenity, serpentynity, magnezyty i wapienie krystaliczne oraz najpowszechniejsze łupki krystaliczne. Skały te były w przeszłości eksploatowane, czego pozostałościami są nieczynne wyrobiska małych kamieniołomów i kopalni.

Ostoja "Wzgórze Niemczańskie" obejmuje głównie obszary zalesione, których wspólną cechą - mimo podziału na wymienione pasma - jest dominujący udział drzewostanów liściastych z dobrze zachowanymi zbiorowiskami. Równocześnie, lasy ograniczone są do wyżej położonych partii wzgórz, co jest cechą całego makroregionu Przedgórze Sudeckiego (zwanego stąd Krainą Gór Wyspowych), a jednocześnie zadecydowało o rozproszonym przebiegu granic ostoi oraz o wydzieleniu Wzgórz Dębowych w formie enklawy. Oprócz zbiorowisk leśnych ostoja obejmuje kilka obiektów i środowisk, o wybitnych wartościach przyrodniczych:

- siedliska łąkowe, w szczególności: a) śródlęśny kompleks zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych (2 ha), położony w południowej części Wzgórz Krzyżowych (oddz. 46 leśnictwa Ligota Wlk.), znakomicie zachowany i corocznie wykaszany, z silnymi populacjami gatunków uznawanych za ginące w kraju (Nadkierniczna 2003, Szurlej i Wasiak 2007), oraz b) kilkudziesięciohektarowy kompleks muraw kserotermicznych pokrywających odkryte wzgórze koło Księginic Wlk., stanowiące północny kraniec Wzgórz Dębowych - silnie nasłonecznione, o charakterze stepowym ze zbiorowiskami roślin kserotermicznych i siedliskami rzadkich owadów.

- skalne bramy tworzone przez przełomowe odcinki potoków przecinające Wzgórze Gumińskie - tzw. "Szwedzki Okop" koło Przystronia i "Tatarski Jar" koło Gilowa. Wąwozy te, o zagłębieniu sięgającym kilkudziesięciu metrów, obejmują malownicze wychodnie skalne, okapy i półki, zaś strome zbocza pokrywają wielogatunkowe lasy liściaste. Objęcie tego obiektu ochroną rezerwatową proponowano już w latach 80. ub. wieku (Wilczyńska 1984);

- nieczynna kopalnia wapienia koło Gilowa na Wzgórzach Gilowskich, z systemem podziemnych sztolni i jezior, stanowi ważną na Przedgórzu Sudeckim ostoję nietoperzy (patrz niżej).

- zbiorniki wodne - dwa stawy założone na potoku Krzywula, okalającym od północy i północno-zachodu masyw Wzgórz Krzyżowych (Trzciny Staw koło wsi Sieniawka i bezimienny staw koło Kołaczowa) oraz kompleks koło Jasina na Wzgórzach Gumińskich, zwany Doliną Siedmiu Stawów. Stawy częściowo otoczone są przez kompleksy leśne, stanowią ostoje ptaków, w tym gatunków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, ostoje bobrów *Castor fiber* (Trzciny Staw), a szczególnie cennym ich elementem są zespoły łągów zajmujące duże powierzchnie w części dopływowej.

Warto wspomnieć, że oprócz walorów przyrodniczych, obszar proponowanej ostoi jest niezwykle interesujący pod względem kulturowym. Odkryto tu ślady siedmiu wczesnośredniowiecznych grodzisk, z których jedno, w pobliżu "Tatarskiego Jaru", należy do największych na Śląsku (4,5 ha), zaś położona w centrum obszaru Niemcza jest jednym z najstarszych i najciekawszych miast w Polsce.

4.2. Jakość i znaczenie

W obszarze stwierdzono dotąd 8 typów siedlisk, w tym dwa priorytetowe, wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Pod względem powierzchniowym dominują śródlądowe kwaśne dąbrowy oraz grądy środkowoeuropejskie, obecne głównie na zboczach i w części wierzchowinowej wzgórz. Przeważająca część tych siedlisk jest dobrze zachowana, choć drzewostany cechuje stosunkowo młody wiek. Na obszarze proponowanej ostoi obniżenia pomiędzy wyniesieniami miejscami mają charakter wąwozów o pionowych ścianach skalnych, na których obecne są płaty zbiorowisk z udziałem m.in. paprotki zwyczajnej *Polypodium vulgare*. Najcenniejsze siedliska tego typu występują w obrębie w/w "Szwedzkiego Okopu" i "Tatarskiego Jaru".

W zbiorowiskach leśnych ostoi zaznacza się udział buczyn - zarówno kwaśnych, jak i żyznych. Do najlepiej

zachowanych - ze starym drzewostanem i dość bogatym runem - należą partie w okolicy Niemczy, na Wzgórzach Dębowych. Na szczególną uwagę zasługują pasma łęgów wiązowo-jesionowych i olszowo-jesionowych wykształcające się w dolinach cieków i wokół stawów, w wielu miejscach wychodzące w formie wąskich korytarzy ekologicznych poza zwarte kompleksy leśne.

Wśród zbiorowisk nieleśnych na szczególną uwagę zasługują powierzchnie muraw kserotermicznych, których największy kompleks w granicach proponowanej ostoi znajduje się koło Księgienic Wielkich. Murawy te są zachowane w dobrej kondycji, a do osobliwości z nimi związanych należy m.in. czosnek skalny *Allium montanum* oraz liczna populacja dziewanny fioletowej *Verbascum phoeniceum* - gatunku zagrożonego w południowo-zachodniej Polsce, na Dolnym śląsku znanego z zaledwie kilku stanowisk (Szczęśniak 2004). Do wartościowych zbiorowisk nieleśnych w granicach planowanego obszaru należą również płaty nawiązujące do fitocenozy łąki rajgrasowej (*Arrhenatheretum medioeuropaeum*) zachowane jeszcze w dolinie rzeki Olesznej. Najbogatsze płaty charakteryzuje obfity udział m.in. zimowita jesiennego *Colchicum autumnale*. Płaty te miejscami tworzą mozaikę z fragmentami podmokłych łąk z udziałem m.in. pełnika europejskiego (*Trollius europaeus*).

Proponowana ostoja obejmuje również siedliska łąk zmiennowilgotnych, których najlepiej zachowane płaty znajdują się koło Ligoty Wlk. Mimo niewielkiej powierzchni, są to siedliska rzadkich w tej części Przedgórza roślin, takich jak: kosaciec syberyjski *Iris sibirica*, mieczyk dachówkowaty *Gladiolus imbricatus* czy goździk pyszny *Dianthus superbus*.

Obszar proponowanej ostoi wybitnie wyróżnia fauna motyli. Za najbardziej interesujące należy uznać występowanie szlaczkonii szafrańca *Colias myrmidone*. Potwierdzone okazami stwierdzenie pochodzi ze Wzgórz Gilowskich z końca lat 1970 (Dąbrowski i Krzywicki 1982). Równocześnie wyznacza ono północno-zachodni kraniec zasięgu tego gatunku. W ostatnich latach gatunek nie został potwierdzony jednak jego występowanie nadal jest tu prawdopodobne. Pojedyncze stanowiska czerwńczyka nieparka *Lycaena dispar* oraz modraszka nausitous *Maculinea nausithous* znajdują się na terenie Wzgórz Krzyżowych. W przypadku innych motyli jako wyjątkowo interesujące należy uznać nagromadzenie z tego obszaru danych o rzadkich miernikowcach *Geometridae*. Stwierdzone tu *Eupithecia abbreviata*, *Perizoma hydrata*, *Scopula marginepunctata*, *Scopula incanata*, *Scotopteryx moeniata* znane są z pojedynczych stanowisk na śląsku, zaś w przypadku *Chesias rufata* i *Stegania cararia* jest to jedyne stanowisko na śląsku i jedno z nielicznych w Polsce. W szczególności Dębowa Góra położona w obrębie Wzgórz Krzyżowych jest miejscem wykrycia wymienionych i kilkunastu innych, rzadkich gatunków miernikowców (Malkiewicz i Szpor 1996, Malkiewicz i Kokot 2005).

Obszar ważny dla ochrony dwóch gatunków nietoperzy z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Obejmuje nieczynną kopalnię wapienia w Gilowie stanowiącą jedno z ważniejszych w rejonie sudeckim stanowisk w okresie godowym i zimowym. Stwierdzono tu maksymalnie 95 zimujących nietoperzy z co najmniej 8 gatunków: nocek duży, nocek rudy, nocek wąsatek / nocek Brandta, nocek Natterera, mroczek pozłocisty, gacek brunatny, gacek szary i mopek (Charaziak-Kovács et al. 2004, Furmankiewicz 2007). Sztolnia ta jest także ważnym miejscem rojenia dla mopka, nocka rudego, nocka dużego, nocka wąsatka/nocka Brandta i gacka brunatnego (Furmankiewicz 2007). W miejscowościach bezpośrednio przylegających do proponowanego obszaru (Sieniawka, Ligota, Gilów, Roztocznik, Stoszów, Jaświna) zinwentaryzowano kolonie rozrodcze czterech gatunków, w tym 4 kolonie nocka dużego *M. myotis* (dane Grupy do Badań i Ochrony Nietoperzy przy PTPP "pro Natura", Furmankiewicz 2007, M. Furmankiewicz, dane niepubl.).

Spośród innych ssaków, obszar obejmuje rejon występowania bobrów wokół Trzciny Stawu w Sieniawce (do niedawna czynne było także stanowisko przy stawie w Kołaczowie, obecnie zanikłe), jest też miejscem liczego występowania popielicy *Glis glis* (Witkowski 1993, Wuczyński i Garbowski 2000). Główne walory ornitologiczne proponowanego obszaru to bogaty zespół ptaków leśnych, a także kilku wodnych, w tym 13 gatunków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG (np. łęgowe trzmielojad *Pernis apivorus*, dzięcioły czarny *Dryocopus martius* i średni *Dendrocopos medius*, muchołówka białoszysza *Ficedula albicollis*, bociany czarny *Ciconia nigra* i biały *C. ciconia*, bączek *Ixobrychus minutus*), oraz 14 dalszych gatunków łęgowych, uznawanych za rzadkie i zagrożone (Witkowski 1993a, Wuczyński 1997).

4.3. Zagrożenia, presje i działania mające wpływ na obszar

Najważniejsze oddziaływania i działalność mające duży wpływ na obszar

Oddziaływania negatywne

Poziom	Zagrożenia i presje [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
M	X		b
L	G01.02		i
H	B		i
Oddziaływania pozytywne			
Poziom	Działania, zarządzanie [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
M	X		b
L	G01.02		i

Poziom: H = wysoki, M = średni, L = niski.

Zanieczyszczenie: N = stosowanie azotu, P = stosowanie fosforu/fosforanów, A = stosowanie kwasów/zakwaszanie, T = toksyczne chemikalia nieorganiczne,
O = toksyczne chemikalia organiczne, X = zanieczyszczenia mieszane.

i = wewnętrzne, o = zewnętrzne, b = jednocześnie.

4.4. Własność (opcjonalnie)

Typ		[%]
Publiczna	Krajowa/federalna	0
	Kraj	0
	związkowy/województwo	0
	Lokalna/gminna	0
	Inna publiczna	0
Własność łączna lub współwłasność		0
Prywatna		0
Nieznana		100
Suma		100

4.5. Dokumentacja (opcjonalnie)

Anonymus - Inwentaryzacja florystyczna i faunistyczna w ramach inwentaryzacji przyrodniczej gmin d. województwa wrocławskiego na terenie gmin Łagiewniki i Kondratowice. Charaziak-Kovács A. i In. 2004 Zimowe stanowiska nietoperzy na Przedgórzu Sudeckim. W: Flousek J., Bartonička T. (red.). Bats of the Sudetes. Vrchlabí. Dąbrowski J. S., Krzywicki M. 1982. Ginące i zagrożone gatunki motyli (Lepidoptera) w faunie Polski. Cz. I. Studia Naturae, ser. B. 31: 3-171. Malkiewicz A., Kokot A. 2005 Nowe dane o rzadkich gatunkach motyli (Lepidoptera) na terenie Borów Dolnośląskich i Sudetów - kontynuacja II. Przyroda Sudetów 8 89-96. Malkiewicz A., Szpor R. 1996 Uwagi o występowaniu Eupithecia inturbata (Hübner, 1817) i kilkunastu rzadkich miernikowców (Lepidoptera, Geometridae) w zachodniej Polsce. Przegląd Zool. 211-214. Nadkierniczna M. 2003 Rzadkie i chronione rośliny naczyniowe Wzgórz Krzyżowych koło Dzierżoniowa. Przyroda Sudetów Zachodnich 6 31-36. Nadleśnictwo Świdnica 2007 Inwentaryzacja siedlisk i gatunków Natura 2000. Panek E. 1991 Inwentaryzacja stanowisk roślin chronionych na terenie gminy Łagiewniki. Uniwersytet Wrocławski, Instytut Botaniki (mscr.). Pender K. 1991 Inwentaryzacja stanowisk roślin chronionych na terenie gminy Strzelin Uniwersytet Wrocławski, Instytut Botaniki. Maszynopis. Szczęśniak E. 2004 Flora i roślinność Przedgórza Sudeckiego W: J. Fabiszewski (red.) Wartości botaniczne wybranych pasm Sudetów. Prace Wrocławskiego Tow. Nauk. Ser. B, Nr 213 115-132. Szpora R. - Zbiór motyli. Szurlej A., Wasiak P. 2007 Natura 2000 w Nadleśnictwie Świdnica. Wyd. Klubu Przyrodników, Świebodzin. Śliwa W. - Zbiór motyli (Poznań) Walczak W. 1970 Obszar Przed-sudecki. PWN, Warszawa. Wilczyńska W. 1984 Roślinność projektowanego rezerwatu krajobrazowego koło Niemczy na Wzgórzach Niemczańskich. Acta

Univ. Wrat., Prace Bot. No 666, 29 Witkowski J. (red.). 1993 Gmina Kondratowice - opracowanie faunistyczne. Uniwersytet Wrocławski, Instytut Zoologiczny (mnc.). Witkowski J. (red.). 1993a Gmina Łagiewniki - opracowanie faunistyczne. Uniwersytet Wrocławski, Instytut Zoologiczny (mnc.). Wuczyński A. 1997 O historii zasiedlenia i lęgach bociana białego Ciconia ciconia na Przedgórzu Sudeckim. Chrońmy Przyr. Ojcz. 53, 6 28-44 Wuczyński A., Garbowski A. 2000 Popielica Glis glis (Linnaeus, 1776) na Wzgórzach Krzyżowych (Przedgórze Sudeckie). Przegląd Zool. 44 93-97

5. STATUS OCHRONY OBSZARU (OPCJONALNIE)

5.1. Istniejące formy ochrony na poziomie krajowym i regionalnym:

[Powrót](#)

Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]
PL04	8.2				

5.2. Powiązanie opisanego obszaru z innymi formami ochrony:

na poziomie krajowym lub regionalnym:

Kod rodzaju	Nazwa terenu	Rodzaj	Pokrycie [%]
PL04	Wzgórza Niemczańsko-Strzelińskie	*	8.2

6. ZARZĄDZANIE OBSZAREM

6.1. Organ lub organy odpowiedzialne za zarządzanie obszarem:

[Powrót](#)

Organizacja:	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska we Wrocławiu
Adres:	Polska plac Powstańców Warszawy 1 50-153 Wrocław
Adres e-mail:	sekretariat@rdos.wroclaw.pl

6.2. Plan(-y) zarządzania:

Aktualny plan zarządzania istnieje:

☐	Tak
☐	Nie, ale jest w przygotowaniu
☒	Nie

7. MAPA OBSZARU

[Powrót](#)

Nr ID INSPIRE: PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH020082

Mapa załączona jako plik PDF w formacie elektronicznym (opcjonalnie)

— —

☒ Tak ☐ Nie

Odniesienie lub odniesienia do oryginalnej mapy wykorzystanej przy digitalizacji granic elektronicznych (opcjonalnie)

--